

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2018. december 13.*ⁱ

„Fellebbezés – Kártérítési kereset – Az EUMSZ 340. cikk második bekezdése – Az Európai Unió Törvényszéke előtt folytatott ügy keretében az eljárás túlzott időtartalma – A fellebbező által állítólagosan elszenvedett kár megtérítése – Vagyoni kár – Bankgarancia-költségek – Okozati összefüggés – Késedelmi kamatok – Nem vagyoni kár”

A C-150/17. P. sz. ügyben,

az **Európai Unió**, képviseli az Európai Unió Bírósága (képviselek: J. Inghelram és E. Beysen, meghatalmazotti minőségben)

fellebbezőnek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2017. március 24-én benyújtott fellebbezése tárgyában,

a többi fél az eljárásban:

a **Kendrion NV** (székhelye: Zeist [Hollandia], képviselik: Y. de Vries, T. Ottervanger és E. Besselink advocaten)

felperes az elsőfokú eljárásban,

az **Európai Bizottság** (képviselek: C. Urraca Caviedes, S. Noë és F. Erlbacher, meghatalmazotti minőségben)

beavatkozó fél az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, az első tanács elnökeként eljárva (előadó), J.-C. Bonichot, E. Regan, C. G. Fernlund és S. Rodin bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

a főtanácsnok indítványának a 2018. július 25-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: holland.

Ítéletet

- 1 Fellebbezésével az Európai Unió az Európai Unió Törvényszéke 2017. február 1-jei Kendrion kontra Európai Unió ítéletének (T-479/14, a továbbiakban: megtámadott ítélet, EU:T:2017:48) részleges hatályon kívül helyezését kéri, amely ítéletével a Törvényszék egyrészt arra kötelezte az Európai Uniót, hogy fizessen a Kendrion NV-nek az észszerű időn belüli határozathozatalnak a 2011. november 16-i Kendrion kontra Bizottság ítélet (T-54/06, nem tették közzé, EU:T:2011:667) alapjául szolgáló ügyben (a továbbiakban: T-54/06. sz. ügy) való elmulasztása miatt e társaságot ért vagyoni kár címén 588 769,18 euró, illetve nem vagyoni kár címén 6000 euró összegű kártérítést, másrészt pedig a keresetet az ezt meghaladó részében elutasította.
- 2 Csatlakozó fellebbezésével a Kendrion lényegében azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és rendelje el, hogy számára fizessenek vagyoni kár címén 2 308 463,98 euró összegű vagy másodlagosan a Bíróság által észszerűnek tartott összegű kártérítést, nem vagyoni kár címén pedig 1 700 000 euró összegű vagy másodlagosan a Bíróság által méltányossági alapon megállapított összegű kártérítést.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

- 3 Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően [...]”

- 4 Az EJEE 41. cikke értelmében:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

Az uniós jog

A Charta

- 5 Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) „Igazságszolgáltatás” című VI. címe magában foglalja „A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog” című 47. cikket, amely a következőképpen rendelkezik:

„Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz.

Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételéhez.

[...]”

6 A Chartára vonatkozó magyarázatok (HL 2007. C 303., 17. o.) pontosítják, hogy annak 47. cikkének első bekezdése az EJEE 13. cikkén alapul. A Charta 47. cikkének második bekezdése az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének felel meg.

7 A Chartának „A jogok és elvek hatálya és értelmezése” című 52. cikke a következőket mondja ki:

„[...]

(3) Amennyiben e Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az [EJEE]-ben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni azokkal, amelyek az említett egyezményben szerepelnek. Ez a rendelkezés nem akadályozza meg azt, hogy az Unió joga kiterjedtebb védelmet nyújtson.

[...]”

Az Európai Unió Bíróságának alapokmánya

8 Az Európai Unió Bíróságának alapokmánya 56. cikkének második bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„[A Bíróság előtt fellebbezéssel] bármelyik fél élhet, akinek indítványait egészben vagy részben elutasították. [...]”

A jogvita előzményei

9 A Törvényszék Hivatalához 2006. február 22-én benyújtott keresetlevelében a Kendrion keresetet indított az [EUMSZ 101. cikk] alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/F/38.354 – „ipari zsákok” ügy) 2005. november 30-án hozott C(2005) 4634 bizottsági határozat (a továbbiakban: C(2005) 4634 határozat) ellen. A Kendrion a keresetlevelében lényegében azt kérte, hogy a Törvényszék elsődlegesen egészben vagy részben semmisítse meg e határozatot, vagy másodlagosan törölje az említett határozatban vele szemben kiszabott bírságot, vagy csökkentse annak összegét.

10 A 2011. november 16-i Kendrion kontra Bizottság ítéletben (T-54/06, nem tették közzé, EU:T:2011:667) a Törvényszék e keresetet elutasította.

11 2012. január 26-án benyújtott kérelmében a felperes fellebbezést nyújtott be a 2011. november 16-i Kendrion kontra Bizottság ítélet (T-54/06, nem tették közzé, EU:T:2011:667) ellen.

12 A 2013. november 26-i Kendrion kontra Bizottság ítéletben (C-50/12 P, EU:C:2013:771) a Bíróság e fellebbezést elutasította.

A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

13 A Törvényszék Hivatalához 2014. június 26-án benyújtott keresetlevelével a Kendrion az EUMSZ 268. cikk alapján keresetet indított az Európai Unióval szemben azon kár megtérítése iránt, amelyet e társaság a véleménye szerint a T-54/06. sz. ügy keretében a Törvényszék előtt folytatott eljárás túlzott időtartalma miatt szenvedett el.

14 A Törvényszék a megtámadott ítéletben a következőképpen határozott:

- „1) A Törvényszék kötelezi az Európai Unió Bírósága által képviselt Európai Uniót, hogy az észszerű időn belüli határozathozatalnak a [T-54/06. sz.] ügyben való elmulasztása miatt a [Kendrion] ért vagyoni kár címén 588 769,18 euró kártérítést fizessen e társaságnak.
- 2) A Törvényszék kötelezi az Európai Unió Bírósága által képviselt [Európai Uniót], hogy fizessen 6000 euró kártérítést a Kendrionnak az észszerű időn belüli határozathozatalnak a T-54/06. sz. ügyben való elmulasztása miatt e társaságot ért nem vagyoni kár címén.
- 3) A fenti 1) és 2) pontban említett mindegyik kártérítés után a jelen ítélet kihirdetésének napjától kezdve a teljes megfizetésig késedelmi kamatot kell fizetni, amelynek mértéke az Európai Központi Bank (EKB) által a fő refinanszírozási műveleteire vonatkozóan megállapított, három és fél százalékponttal növelt kamatláb.
- 4) A Bíróság a keresetet az ezt meghaladó részében elutasítja.
- 5) A Törvényszék az Európai Unió Bírósága által képviselt [Európai Uniót] kötelezi saját költségein felül a Kendrion részéről a 2015. január 6-i Kendrion kontra Európai Unió végzés (T-479/14, nem tették közzé, EU:T:2015:2) alapjául szolgáló elfogadhatatlansági kifogással összefüggésben felmerült költségek viselésére.
- 6) Egyrészt a Kendrion, másrészt pedig az Európai Unió Bírósága által képviselt [Európai Unió] viseli a jelen ítélet alapjául szolgáló keresettel összefüggésben felmerült saját költségeit.
- 7) Az Európai Bizottság maga viseli saját költségeit.”

A felek kérelmei

15 Fellebbezésével az Európai Unió azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítélet rendelkező részének 1) pontját;
- mint megalapozatlant utasítsa el a Kendrion által első fokon benyújtott, az állítólagosan elszenvedett vagyoni kár címén fizetendő kártérítés iránti kérelmet, vagy másodlagosan csökkentse e kártérítést 175 709 87 euró összegre, és
- a Kendriont kötelezze a költségek viselésére.

16 A Kendrion azt kéri, hogy a Bíróság:

- nyilvánítsa a fellebbezést elfogadhatatlannak;
- másodlagosan utasítsa el a fellebbezést, és
- a fellebbezőt kötelezze a költségek viselésére.

17 A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság a fellebbezésnek minden tekintetben adjon helyt.

18 Csatlakozó fellebbezésével a Kendrion azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítélet rendelkező részének 1)-6) pontját, és érdemben határozzon úgy, hogy

- elrendeli vagyoni kár címén 2 308 463,98 euró vagy másodlagosan a Bíróság által észszerűnek tartott összegű kártérítés, nem vagyoni kár címén pedig 1 700 000 euró vagy másodlagosan a Bíróság által méltányossági alapon megállapított összegű kártérítés fizetését;
- minden egyes összeget növeli a [Bíróság] által 2013. november 26-ától kezdve méltányossági alapon megállapított késedelmi kamattal;
- másodlagosan az ügyet részben vagy teljes egészében visszautalja a Törvényszék elé, amely a [Bíróság] ítéletének megfelelően hoz határozatot;
- az Európai Uniót kötelezi a költségek viselésére.

19 A Európai Unió azt kéri, hogy a Bíróság

- utasítsa el a csatlakozó fellebbezést, és
- a Kendriont kötelezze a költségek viselésére.

A fellebbezésről

A fellebbezés elfogadhatóságáról

A felek érvei

- 20 A Kendrion, a fellebbezési eljárás ellenérdekű fele azzal érvel, hogy a fellebbezés két okból teljes egészében elfogadhatatlan.
- 21 Először is összeférhetetlenség áll fenn abból eredően, hogy az Európai Unió Bírósága úgy határozott, hogy maga jár el a fellebbezéssel indított ügyben. A fellebbezés így sérti a Charta 47. cikkét, amely biztosítja a pártatlan és független bíróság előtti eljáráshoz való jogot.
- 22 Így a Kendrion úgy véli, hogy a fellebbezőnek tartózkodnia kellett volna a megtámadott ítélet elleni fellebbezés benyújtásától.
- 23 Egyébiránt és mindenesetre, mivel egyrészt a megfelelő igazságszolgáltatás követelményeinek való megfelelés érdekében a jelen fellebbezés benyújtására vonatkozó döntést, valamint a jogalapok kiválasztását és megjelölését az Európai Unió Bíróságán belül erre feljogosított olyan szervnek kellett volna meghoznia, illetve elvégeznie, amely nincs a Bíróság igazságszolgáltatási feladatának elvégzésével felruházva, és amelynek semmiféle befolyása nincs ez utóbbira, másrészt pedig, mivel e tekintetben semmiféle említést nem tesznek a fellebbező által benyújtott fellebbezésben, a Kendrion úgy véli, hogy amíg e kérdés nem tisztázódik, az Európai Unió Bíróságának a fellebbezése elfogadhatatlan.
- 24 Másodszor a Kendrion hangsúlyozza, hogy a 2013. november 26-i Kendrion kontra Bizottság ítéletben (C-50/12 P, EU:C:2013:771) a Bíróság kimondta, hogy a Törvényszék előtt indított kártérítési kereset a hatékony jogorvoslat egy módja, felhagyva így a bíróságok csökkentésének módszerével, amelyet ezen ítéletig alkalmazott. Márpedig az, hogy az Európai Unió Bírósága benyújtotta e fellebbezést azon költségek és késedelme ellenére, amellyel ez a Kendrion számára jár, gyakorlatilag megkérdőjelezi ezen ítélkezési gyakorlatot.

- 25 Végül, ha a fellebbezés elfogadható lenne, a Kendrion azzal érvel, hogy a Bíróság függetlensége és pártatlansága megköveteli, hogy a jelen ügyben a Bíróság felülvizsgálata kizárólag azon kérdés értékelésére korlátozódjon, hogy a Törvényszék nyilvánvalóan megsértette-e az alkalmazandó szabályokat, vagy hogy minden kétséget kizáróan tévesen alkalmazta-e vagy értelmezte-e a jogot.
- 26 Az Európai Unió, a fellebbező fél vitatja a fellebbezési eljárás ellenérdekű felének az elfogadhatatlansági kifogás alátámasztására felhozott érveit.

A Bíróság álláspontja

- 27 Először is a Kendrionnak az arra alapított érvelésével kapcsolatban, miszerint összeférhetetlenség áll fenn abból adódóan, hogy az Európai Unió Bírósága úgy határozott, hogy maga jár el a fellebbezéssel indított ügyben, amely összeférhetetlenség sérti a Kendrionnak a pártatlan és független bíróság előtti eljáráshoz való alapvető jogát, amint azt a Charta 47. cikkének második bekezdése kimondja, emlékeztetni kell arra, hogy az EUSZ 13. cikk (1) bekezdése alapján az Európai Unió Bírósága az Európai Unió egyik intézménye, amely, amint az EUSZ 19. cikk (1) bekezdéséből kitűnik, számos bíróságból, vagyis „a Bíróságból, a Törvényszékből és különös hatáskörű törvényszékekből” áll.
- 28 Az EUSZ 13. cikk (2) bekezdése előírja, hogy az egyes uniós intézmények a Szerződésekben rájuk ruházott hatáskörök határain belül, az ott meghatározott eljárások, feltételek és célok szerint járnak el.
- 29 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 268. cikk értelmében az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik az EUMSZ 340. cikk második és harmadik bekezdésében említett kártérítési vitákban.
- 30 Az EUMSZ 256. cikk (1) bekezdése pontosítja, hogy a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel első fokon az EUMSZ 268. cikkben említett keresetek elbírálására, és hogy a Törvényszéknek az ilyen keresetek keretében hozott határozataival szemben a Bírósághoz lehet fellebbezni.
- 31 Ez utóbbira tekintettel emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke értelmében a Bíróság elé terjesztett fellebbezéssel bármelyik fél élhet, akinek kérelmeit egészben vagy részben elutasították.
- 32 Egyébiránt, ami különösen az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztását illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság több alkalommal megállapította, hogy amennyiben valamely uniós bíróság megsérti a Charta 47. cikkének második bekezdéséből eredő azon kötelezettségét, hogy az előtte folyamatban lévő ügyeket észszerű időn belül tárgyalja, ezt a Törvényszék előtt indított kártérítés iránti eljárás keretében lehet szankcionálni, mivel az ilyen kereset hatékony jogorvoslatot képez. A Bíróság így pontosította, hogy az észszerű időn belüli határozathozatal Törvényszék általi elmulasztásából eredő kár megtérítése iránti kérelmet nem lehet fellebbezés formájában közvetlenül a Bíróság elé terjeszteni, hanem azt magához a Törvényszékhez kell benyújtani (2016. január 21-i Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 33 Végül az EUMSZ 340. cikk második bekezdése címén indított kártérítési keresetnek az Európai Unió ellen kell irányulnia, amelyet az Unió azon intézményének kell képviselnie, amelynek a magatartása a hivatkozott kárt állítólagosan okozta.
- 34 A fentiekből az következik, hogy először is a Törvényszék észszerű időn belüli határozathozatalra vonatkozó kötelezettségének a megsértéséből eredő kár megtérítése iránt az EUMSZ 340. cikk második bekezdése alapján indított olyan kártérítési keresetek keretében, mint amelyekről szó van, különbséget kell tenni egyrészt az „Európai Unió Bírósága” intézmény, amely mint az Unió

intézménye, feltételezhetően az állítólagos kárt okozta, tehát az elsőfokú eljárásban alperesi, és adott esetben a fellebbezési eljárásban fellebbezői minőséggel bír, másrészt pedig a Törvényszék és a Bíróság között, amelyek az ezen intézményt alkotó és e keresetek elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok.

- 35 Így az a körülmény, hogy a jelen ügyben a fellebbező az „Európai Unió Bírósága” intézmény által képviselt Európai Unió, és ugyanakkor a fellebbezés ügyében eljáró bíróság a Bíróság, nem az említett fellebbező döntésének, hanem az e területre vonatkozó uniós jog szigorú alkalmazásának az eredménye.
- 36 Másodszor, a Kendrion állításával ellentétben az ilyen körülmény nem veszélyezteti azon személy független és pártatlan bíróság előtti eljáráshoz való alapvető, a Charta 47. cikkének második bekezdésében megállapított jogát, akinek az észszerű időn belüli határozathozatal Törvényszék általi elmulasztása állítólagosan sérelmet okozott, mivel ilyen alapvető jog mind az elsőfokú eljárásban, mind a fellebbezés keretében biztosított.
- 37 Ugyanis, ami az elsőfokú eljárást illeti, a Bíróság már kimondta, hogy az EUMSZ 256. cikk (1) bekezdése értelmében hatáskörrel rendelkező Törvényszék, amelyhez az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztásából eredő állítólagos kár megtérítésére irányuló kártérítési kérelmet nyújtottak be, köteles e kérelemről a kifogásolt időtartamú eljárás alapjául szolgáló jogvitában eljárótól eltérő összetételű tanácsban határozatot hozni (2016. január 21-i Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat)
- 38 Ami a fellebbezést illeti, az Európai Unió Bírósága által képviselt Európai Unió azon döntése, hogy – mint a jelen ügyben – fellebbezést terjeszt elő a Törvényszék által kártérítési kereset keretében hozott ítélettel szemben, kizárólag az ezen intézmény öt képviselő elnökének a hatásköre. Ezenkívül, mivel ezen intézmény elnöke szintén elnöke a Bíróságnak mint az ilyen fellebbezés ügyében eljáró bíróságnak, ezen elnök nem vesz részt az ügy bírósági elbírálásában, és feladatait az elnökhelyettes látja el.
- 39 Harmadszor, a Kendrion megállapításával ellentétben nem állítható érvényesen az, hogy az Európai Uniónak tartózkodnia kellett volna a jelen fellebbezés előterjesztésétől. Ugyanis, mivel az Európai Unió Bírósága által képviselt Európai Unió pervesztes lett az elsőfokú eljárásban, az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján fellebbezéssel élhet a megtámadott ítélettel szemben. Ugyanis az uniós jog egyetlen rendelkezése sem korlátozza a felek azon jogát, hogy fellebbezést terjesszenek elő, amennyiben e rendelkezés feltételei teljesülnek, beleértve azt is, ha az érintett fél az Európai Unió, és ez utóbbit az Európai Unió Bírósága mint az Unió intézménye képviseli. Az ilyen korlátozás ezenkívül ellentétes lenne a fegyveregyenlőség elvével, amint azt a főtanácsnok az indítványának 26. pontjában megjegyezte.
- 40 A Kendrionnak az általa felhozott elfogadhatatlansági kifogás alltámasztására előadott első érvét ezért el kell utasítani.
- 41 Másodszor a Kendrion arra alapított érvével kapcsolatban, hogy e fellebbezés előterjesztésével a csatlakozó fellebbezés fellebbezője megkérdőjelezi azon megállapítást, miszerint a kártérítési kereset a hatékony jogorvoslat egy módja, amelyet maga a Bíróság tett a 2013. november 26-i Kendrion kontra Bizottság ítéletben (C-50/12 P, EU:C:2013:771), azonkívül, hogy ezen érv figyelmen kívül hagyja egyrészt az Európai Unió Bírósága mint intézmény és fellebbező, másrészt a Bíróság mint az említett 2013. november 26-i Kendrion kontra Bizottság ítéletet (C-50/12 P, EU:C:2013:771) meghozó bíróság közötti, a jelen ítélet 27. és 34. pontjában hivatkozott különbségtételt, elegendő megjegyezni, hogy az a tény, hogy a Bíróság számos ítéletben azon a véleményen volt, hogy a kártérítési kereset a hatékony jogorvoslat egy módja, egyáltalán nem gátolja meg az Európai Unió Bíróságát mint az Uniót képviselő azon intézményt, amely ellen a kártérítési kereset irányul, abban, hogy fellebbezést terjesszen elő a

Törvényszék e keresetet eldöntő határozatával szemben, amennyiben az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikkében megállapított feltételek teljesülnek, következésképpen az ilyen fellebbezést sem teszi elfogadhatatlanná.

42 Ezen érvet tehát el kell utasítani.

43 Végül el kell utasítani a Kendrionnak az azon felülvizsgálati kritériumra vonatkozó érvét is, amelyet a Bíróságnak a jelen fellebbezés keretében kell alkalmaznia. Amint azt a főtanácsnok az indítványának 37. pontjában megjegyezte, az uniós jogban semmi sem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy azon felülvizsgálat, amelyet a Bíróságnak a Törvényszék által az EUMSZ 340. cikk második bekezdésére alapított kártérítési kereset keretében hozott ítélettel szemben az Európai Unió által előterjesztett fellebbezés keretében kell gyakorolnia, az Uniót képviselő intézménytől függően tágabb vagy kevésbé tág legyen.

44 E körülmények alapján a fellebbezés elfogadható. Mindamellett e megállapítás semmiben nem befolyásolja a külön-külön figyelembe vett egyes jogalapok elfogadhatóságának vizsgálatát (2017. május 4-i RFA International kontra Bizottság ítélet, C-239/15 P, nem tették közzé, EU:C:2017:337, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az ügy érdeméről

45 Fellebbezésének alátámasztása érdekében az Európai Unió három jogalapra hivatkozik.

A felek érvei

46 Első jogalapjával az Európai Unió azt állítja, hogy Törvényszék – mivel megállapította, hogy kellően közvetlen okozati összefüggés áll fenn az észszerű időn belüli határozathozatal T-54/06. sz. ügyben való elmulasztása és a bankgarancia-költségeknek az ezen időt meghaladó időszak alatti fizetése miatt a Kendriont ért kár között – az „okozati összefüggés” fogalmának az értelmezésekor tévesen alkalmazta a jogot.

47 Az Európai Unió konkrétan úgy véli, hogy a Törvényszék azon téves vélelemre támaszkodott, miszerint a bankgarancia nyújtására irányuló döntést egyetlen időpontban, vagyis az e garancia nyújtására vonatkozó „eredeti döntés” időpontjában hozzák meg. Márpedig, mivel a bírságfizetési kötelezettség az uniós bíróságok előtt folyamatban lévő eljárások során végig, és még ezen időszakon túl is fennállt, mert a bírságot nem törölték, az elsőfokú eljárás felperesének lehetősége volt arra, hogy a bírságot kifizesse, és az őt e tekintetben terhelő kötelezettséget így teljesítse. Mivel e felperesnek lehetősége volt a bírság bármely időpontban való kifizetésére, az arra vonatkozó saját döntése, hogy e kifizetést bankgaranciával helyettesíti, egy folyamatos, az eljárás során végig fennálló döntése volt. Következésképpen a bankgarancia-költségek fizetésének meghatározó oka nem az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztásában, hanem azon saját döntésében állt, hogy nem fizeti ki a bírságot, és hogy e kifizetést bankgaranciával helyettesíti.

48 A Bizottság csatlakozik a fellebbező által előadott érvekhez.

49 A Kendrion azzal érvel, hogy a jelen ügyben az alapvető kérdés, és ami ezt megkülönbözteti a többek között a 2005. április 21-i Holcim (Deutschland) kontra Bizottság ítéletből (T-28/03, EU:T:2005:139, 121–123. pont) és a 2007. december 12-i Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság végzésből (T-113/04, nem tették közzé, EU:T:2007:377, 39. és 40. pont) eredő ítélkezési gyakorlatról, amint a Törvényszék a megtámadott ítélet 87–89. pontjában helyesen megállapította, az, hogy a fellebbezési

eljárás ellenérdekű fele abban az időpontban, amikor a bankgaranciát nyújtotta, észszerűen nem láthatta előre, és nem kellett előre látnia, hogy a Törvényszék vele szemben jogellenesen jár el azáltal, hogy egy rendkívül hosszú időtartam végén hoz határozatot.

- 50 Egyébiránt elismerve azt, hogy valóban volt joga ahhoz, hogy saját okból kifolyólag, önállóan úgy döntsön, hogy bankgaranciát nyújt, vagy sem, a Kendrion pontosítja, hogy e jog gyakorlása nem jelenti azt, hogy viselnie kell azon körülmények valamennyi negatív hatását, amelyek teljes egészében a fellebbező kockázatának a körébe tartoznak. Végül a Kendrion hangsúlyozza, hogy a bankgarancia nyújtása és a bírságfizetés közötti választás olyan komoly döntés, amelyet folyamatosan, akár naponta nem lehet felülvizsgálni, annál is inkább, mivel figyelembe kell venni a hosszú távú pénzügyi megállapodásokat, a bankgarancia nyújtójával kötött megállapodásokat, a vállalkozás pénzügyi helyzetét, valamint a részvényesekkel és a részesedéssel rendelkező többi tulajdonossal fennálló viszonyt.
- 51 A Kendrion így e jogalap elutasítását kéri.

A Bíróság álláspontja

- 52 Emlékeztetni kell arra, hogy – amint a Bíróság már hangsúlyozta – az okozati összefüggésre vonatkozóan az EUMSZ 340. cikk második bekezdésében felállított feltétel az uniós intézmények magatartása és a kár közötti, kellően közvetlen okozati összefüggés fennállására vonatkozik, amely összefüggést a felperesnek kell bizonyítania oly módon, hogy a kifogásolt magatartás kell, hogy legyen a kár meghatározó oka (2011. március 31-i Mauerhofer kontra Bizottság végzés, C-433/10 P, nem tették közzé, EU:C:2011:204, 127. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 53 Meg kell tehát vizsgálni, hogy az észszerű időn belüli határozathozatal T-54/06. sz. ügyben való elmulasztása a bankgarancia-költségeknek az e határidőt meghaladó időszak alatti fizetéséből eredő kár meghatározó oka-e, annak megállapítása céljából, hogy az Európai Unió Bíróságának felrótt magatartás és az állítólagos kár között fennáll-e közvetlen okozati összefüggés.
- 54 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Bizottság ellen többek között a fellebbezőknél amiatt felmerült biztosítékköltségeknek a megtérítse céljából indított kártérítési kereset keretében, hogy a szóban forgó visszatérítések visszafizetését elrendelő határozatok felfüggesztését elérik, amely határozatokat később visszavonták, a Bíróság kimondta, hogy amennyiben a bírság fizetésére kötelező határozat – az e határozattal szemben benyújtott keresetről való döntéshozatalig – magában foglalja az említett bírság és a késedelmi kamatok megfizetésének garantálására szolgáló biztosíték nyújtására vonatkozó jogosultságot, a biztosíték költségeiből álló kár nem az említett határozatból, hanem az érintett arra vonatkozó saját választásából következik, hogy inkább biztosítékot nyújt, mint hogy azonnal teljesítené a visszatérítési kötelezettségét. Ilyen körülmények között a Bíróság megállapította, hogy semmiféle közvetlen okozati összefüggés nem áll fenn a Bizottságnak felrótt magatartás és az állítólagos kár között (lásd ebben az értelemben: 2013. február 28-i Inalca és Cremonini kontra Bizottság ítélet, C-460/09 P, EU:C:2013:111, 118. és 120. pont).
- 55 Márpedig a Törvényszék a megtámadott ítélet 89. pontjában megállapította, hogy az észszerű időn belüli határozathozatalnak a T-54/06. sz. ügyben való elmulasztása és a bankgarancia-költségeknek az ezen időt meghaladó időszakban való fizetése közötti összefüggést nem szakíthatta meg a Kendrion azon eredeti döntése, hogy nem fizeti meg azonnal a C(2005) 4634 határozatban kiszabott bírságot, hanem bankgaranciát nyújt.
- 56 Különösen, amint a megtámadott ítélet 87. és 88. pontjából kitűnik, az a két körülmény, amelyekre a Törvényszék az ezen ítélet 89. pontjában megállapított következtetés levonásához támaszkodott, egyrészt az, hogy abban az időpontban, amikor a Kendrion a T-54/06. sz. ügyben megindította keresetét és bankgaranciát nyújtott, az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztását nem lehetett

előre látni, és hogy e társaság joggal várhatta el azt, hogy e keresetet észszerű időn belül bírálják el, másrészt pedig, hogy az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztása a Kendrionnak az említett bankgarancia-nyújtásra vonatkozó eredeti döntését követően következett be.

- 57 Márpedig a Törvényszék által a megtámadott ítélet 87. és 88. pontjában hivatkozott két körülmény nem lehet releváns annak megállapításához, hogy az észszerű időn belüli határozathozatal T-54/06. sz. ügyben való elmulasztása és a bankgarancia-költségeknek az e határidőt meghaladó időszakban való fizetése miatt a Kendriont ért kár közötti okozati összefüggést nem szakíthatta meg e vállalkozásnak az említett biztosíték nyújtására vonatkozó döntése.
- 58 Ugyanis ez csak akkor lenne így, ha a bankgarancia fenntartása kötelező jelleget öltene oly módon, hogy az a vállalkozás, amely a Bizottság vele szemben bírság kiszabását elrendelő határozatával szemben keresetet indított, és úgy döntött, hogy bankgaranciát nyújt a célból, hogy e határozatot ne kelljen azonnal végrehajtania, az e kereset keretében történő ítélethirdetés időpontját megelőzően nem lenne jogosult az említett bírságot kifizetni, és az általa nyújtott bankgaranciát megszüntetni (a mai napon hozott, Európai Unió kontra Gascogne Sack Deutschland és Gascogne ítélet, C-138/17 P és C-146/17 P, 28. pont).
- 59 Márpedig, amint a főtanácsnok az indítványának 57., 69. és 70. pontjában megjegyezte, és amint a Bíróság már kimondta, a bankgarancia fenntartása, éppúgy mint annak nyújtása, az érintett vállalkozásnak a pénzügyi érdekeire tekintettel gyakorolt szabad mérlegelésétől függ. Ugyanis az uniós jogban semmi sem akadályozza meg e vállalkozást abban, hogy az általa nyújtott bankgaranciát bármely időpontban megszüntesse, és a kiszabott bírságot megfizesse, amennyiben a körülményeknek az e garancia nyújtásának az időpontjában fennálló körülményekhez képest való alakulását figyelembe véve az említett vállalkozás úgy véli, hogy ezen opció kedvezőbb a számára. Ez lehet különösen akkor a helyzet, ha a Törvényszék előtti eljárás alakulása a szóban forgó vállalkozást annak megállapítására készteti, hogy az ítéletet azon időpontot követően fogják meghozni, amelyet eredetileg elképzelt, és következésképpen a bankgarancia költsége magasabb lesz annál, mint amellyel e garancia nyújtásakor eredetileg számolt (a mai napon hozott, Európai Unió kontra Gascogne Sack Deutschland és Gascogne ítélet, C-138/17 P és C-146/17 P, 29. pont).
- 60 A jelen ügyben figyelembe véve azt a tényt, hogy egyrészt 2008 szeptemberében, vagyis 2 évvel és 6 hónappal a keresetlevélnek a T-54/06. sz. ügyben való benyújtását követően ebben az ügyben az eljárás szóbeli szakaszát még meg sem indították, amint az a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 48. pontjában tett megállapításaiból kitűnik, másrészt pedig hogy az a határidő, amelyet maga a Kendrion mind az elsőfokú eljárásban benyújtott keresetlevelében, mind a csatlakozó fellebbezésében a verseny területén indított megsemmisítési keresetek elbírálására szokásos határidőnek tartott, éppen 2 év és 6 hónap, meg kell állapítani, hogy legkésőbb 2008 szeptemberében a Kendrion tudhatta volna, hogy az említett ügyben folytatott eljárás időtartama nagymértékben meg fogja haladni az általa eredetileg elképzelt időtartamot, és hogy átgondolhatta a bankgarancia fenntartásának lehetőségét azon többletköltségekre tekintettel, amelyekkel e garancia fenntartása járhat.
- 61 Ilyen körülmények között az észszerű időn belüli határozathozatal T-54/06. sz. ügyben való elmulasztása nem lehet a Kendriont a bankgarancia-költségeknek az ezen időt meghaladó időszakban történő fizetése miatt ért kár meghatározó oka. Amint a főtanácsnok az indítványának 80. pontjában megjegyezte, az ilyen kár a Kendrion azon saját döntéséből ered, hogy a bankgaranciát az ezen ügyben folytatott eljárás során végig, az azzal járó pénzügyi következmények ellenére fenntartja.
- 62 A fenti megállapításokból következik, hogy a Törvényszék – mivel megállapította, hogy kellően közvetlen okozati összefüggés áll fenn az észszerű időn belüli határozathozatalnak a T-54/06. sz. ügyben való elmulasztása és a Kendriont a bankgarancia-költségeknek az ezen időt meghaladó időszakban történő fizetése miatt ért kár között – az „okozati összefüggés” fogalmának az értelmezésekor tévesen alkalmazta a jogot.

- 63 Következésképpen, mivel e jogalapnak helyt kell adni, hatályon kívül kell helyezni a megtámadott ítélet rendelkező részének 1) pontját anélkül, hogy határozni kellene az Európai Unió által a fellebbezésének az alátámasztására felhozott második és harmadik jogalapról.

A csatlakozó fellebbezésről

- 64 Csatlakozó fellebbezésének alátámasztására a Kendrion négy joglapot hoz fel.

A harmadik jogalapról

- 65 Harmadik jogalapjával a Kendrion azt kifogásolja, hogy a Törvényszék megsértette az indokolási kötelezettségét, és tévesen alkalmazta a jogot az „okozati összefüggés” fogalmának értelmezésekor, az észszerű időn belüli határozathozatalt meghaladó időszak meghatározásakor és a bankgarancia-költségek fizetéséből eredő vagyoni kár értékeléskor.
- 66 Mivel, amint a jelen ítélet 63. pontjában szerepel, a Bíróság hatályon kívül helyezi a megtámadott ítélet rendelkező részének 1) pontját, e harmadik joglapot már nem kell vizsgálni.

Az első jogalapról

A felek érvei

- 67 Első jogalapjában a Kendrion azt állítja, hogy a Törvényszék – mivel úgy vélte, hogy az eljárás írásbeli szakaszának vége és az eljárás szóbeli szakaszának a megindítása közötti 26 hónap (15 hónap és 11 hónap) megfelelő volt a T-54/06. sz. ügy elbírálásához – tévesen alkalmazta a jogot és megsértette indokolási kötelezettségét a határozathozatal észszerű idejének, következésképpen pedig az említett időt meghaladó időtartalmának a meghatározása során.
- 68 Először is a Kendrion azzal érvel, hogy a határozathozatal észszerű idejének a meghatározása céljából a Törvényszéknek mindenekelőtt figyelembe kellett volna vennie az eljárás teljes időtartamát. Ezt követően mind az Emberi Jogok Európai Bíróságának az ítélkezési gyakorlata, mind az igazságszolgáltatás hatékonyságával foglalkozó európai bizottság 2012-es „Európai igazságügyi rendszerek” című részletes jelentése (a továbbiakban: a CEPEJ 2012-es jelentése) alapján, és figyelembe véve a Törvényszék nemzetközi jellegéből adódó összetettséget, a Törvényszéknek 2 év és 6 hónapban kellett volna megállapítania az észszerű időn belüli, T-54/06. sz. ügyben történő határozathozatalt. Így a Törvényszéknek végül azt kellett volna megállapítania, hogy az észszerű időn belüli határozathozatalt meghaladó időtartam 3 év és 3 hónap volt.
- 69 A Kendrion pontosítja, hogy különös igazolás fennállása esetén a két és fél évet meghaladó időtartam is lehet észszerű olyan ügy elbírálására, mint amelyről szó van. Azonban a Kendrion szerint a jelen ügyben ezen ügy semmiféle körülménye nem igazolhatja a Törvényszék előtti eljárás két és fél évet meghaladó időtartamát, és még kevésbé az ezen eljárás írásbeli szakaszának vége és szóbeli szakaszának a megindítása közötti 26 hónapos időtartamot.
- 70 Másodszor a Törvényszék nem indokolta a megtámadott ítélet 58. pontjában szereplő megállapítást sem a 15 hónapos időtartamra, sem az ügynként egy hónapos további időtartamra vonatkozóan. Egyébiránt ellentmondás áll fenn a tekintetben, hogy e megközelítés azon a nézeten alapul, miszerint az összetettség nő az ügyek számával, miközben ezen összetettséget már figyelembe vették a 15 hónapos tétlenség időtartamának a megállapításakor, amely időtartamot valamennyi kartellügyben

megengedhetőnek nyilvánítottak, és hogy a 2013. november 26-i Kendrion kontra Bizottság ítéletben (C-50/12 P, EU:C:2013:771, 104. pont) a Bíróság megállapította, hogy a Kendrion által hivatkozott jogalapok „nem voltak különös nehézségűek”.

- 71 Az Európai Unió úgy véli, hogy a Kendrion érvei elfogadhatatlanok, és mindenestre megalapozatlanok.

A Bíróság álláspontja

- 72 Először is a határozathozatal észszerű idejének a meghatározása során elkövetett téves jogalkalmazásra alapított érveléssel kapcsolatban egyrészt fontos hangsúlyozni, hogy azzal ellentétben, mint amit a Kendrion sugallni szándékozik, a megtámadott ítéletből kitűnik, hogy a határozathozatal észszerű idejének, következésképpen pedig az ezen időt meghaladó időtartamnak a meghatározása céljából a Törvényszék figyelembe vette a T-54/06. sz. ügyben folytatott eljárás teljes időtartamát.
- 73 Ugyanis a megtámadott ítélet 62. pontjában a Törvényszék hangsúlyozta, hogy ezen ügy iratanyagának vizsgálata nem fedett fel egyetlen olyan körülményt sem, amely lehetővé tenné annak megállapítását, hogy egyrészt a keresetlevél benyújtásának időpontja és a viszonzás benyújtásának időpontja, másrészt pedig az eljárás szóbeli szakaszának megindítása és az említett ügyet lezáró ítélet kihirdetése között igazolatlan tétlenségi időszak következett volna be. Ebből következik, hogy a Törvényszék megbizonyosodott arról, hogy a T-54/06. sz. ügyben folytatott eljárás első és utolsó szakasza közötti időtartam megfelelő volt ezen ügy elbírálására, és a Törvényszék csak az eljárás középső szakaszának, vagyis az eljárás írásbeli szakaszának a vége és a szóbeli szakaszának a megindítása közötti időszaknak az időtartamát tekintette észszerűtlennek. E körülmény következeképpen az eljárás teljes időtartamának a Charta 47. cikkének második bekezdése értelmében vett jogellenes meghosszabbodásához vezetett.
- 74 Másodszor a Kendrion állításával ellentétben az uniós jogban semmi sem állapítja meg, hogy a Törvényszék előtt olyan versenyügyekben folytatott eljárások elbírálásával kapcsolatban, mint amelyről szó van, a 2 év 6 hónapos időtartamot a Charta 47. cikkének második bekezdése céljából észszerűnek kell tekinteni.
- 75 E tekintetben a Kendrion az érvelésének az alátámasztása céljából az Emberi Jogok Európai Bíróságának az ítélkezési gyakorlatára és a CEPEJ 2012-es jelentésére hivatkozik.
- 76 Márpedig, ami az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát illeti, bár a Charta 52. cikkének (3) bekezdése fényében azon elvek, amelyek az ezen ítélkezési gyakorlatból bármely személy arra vonatkozó jogára tekintettel tűnnek ki, hogy ügyét az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésében előírt észszerű időn belül tárgyalják, figyelembe vehetők a Charta 47. cikkének második bekezdésében előírt megfelelő jog tartalmának és terjedelmének a pontosításához, ugyanakkor – amint a főtanácsnok az indítványának 146. pontjában megjegyezte – a Kendrion nem hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bíróságának semmiféle olyan ítéletére, amelyből kitűnne, hogy a Törvényszék előtti kartellügyekre vonatkozó olyan eljárásokban, mint amelyről szó van, a 2 év és 6 hónapos időtartamot észszerűnek kell tekinteni.
- 77 A CEPEJ 2012-es jelentésével kapcsolatban azon a tényen kívül, hogy ez nem tartalmaz jogi szabályokat, meg kell jegyezni, hogy e jelentésből nem az uniós bíróságok előtti ügyek elbírálása időtartamának, hanem az Európai Tanács tagállamaiban a bírósági eljárások időtartamának az elemzése tűnik ki. Ezért nem állítható érvényesen – amint a főtanácsnok az indítványának 147. pontjában megjegyezte –, hogy e jelentés azt sugallja, hogy a Törvényszék előtt versenyügyben folytatott olyan eljárás időtartama, mint amelyről az szó van, nem haladhat meg két és fél évet.

- 78 Így a Törvényszék téves jogalkalmazás nélkül mondhatta ki a megtámadott ítélet 58. pontjában azt, hogy az eljárás írásbeli szakaszának vége és az eljárás szóbeli szakaszának megindítása közötti 26 hónapos, vagyis 15 hónapos és 11 hónapos időtartam megfelelő volt a T-54/06. sz. ügy elbírálásához.
- 79 Végül a Kendrionnak a jelen ítélet 69. pontjában hivatkozott azon érveléssel kapcsolatban, amely valójában a Törvényszéknek a T-54/06. sz. ügy körülményeire tekintettel végzett értékelésének a vitatásából áll, meg kell jegyezni, hogy a csatlakozó fellebbezés fellebbezője nem érheti el a Bíróságnál, hogy az a Törvényszék értékelését a sajátjával helyettesítse. Ugyanis az ítélkezési gyakorlat szerint a fellebbezés jogkérdésekre korlátozódik. Ezért kizárólag a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel a releváns tények megállapítására és értékelésére, valamint a bizonyítékok értékelésére. E tények és bizonyítékok értékelése tehát – az elferdítésük esetét kivéve – nem minősül jogkérdésnek, amelyet mint illet fellebbezés keretében a Bíróságnak felül kellene vizsgálnia (2013. szeptember 3-i Idromacchine és társai kontra Bizottság végzés, C-34/12 P, nem tették közzé, EU:C:2013:552, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Márpedig a jelen ügyben a Kendrion nem hivatkozott ilyen elferdítésre, és még kevésbé bizonyított ilyet, és így ezen érv elfogadhatatlan.
- 80 Ami másodszor az indokolási kötelezettség megsértésére alapított érvet illeti, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ítélet indokolásából világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a Törvényszék érvelésének oly módon, hogy az érdekelt megismerhessék a meghozott határozat indokait, a Bíróság pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét (2009. április 2-i France Télécom kontra Bizottság ítélet, C-202/07 P, EU:C:2009:214, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 81 Márpedig a Kendrion állításával ellentétben a Törvényszék a megtámadott ítélet 50–57. pontjában kellőképpen bemutatta azokat az okokat, amelyek miatt azon a véleményen volt, hogy az eljárás írásbeli szakaszának vége és az eljárás szóbeli szakaszának megindítása közötti 26 hónapos, vagyis 15 hónapos és 11 hónapos időtartam megfelelő volt a T-54/06. sz. ügy elbírálásához.
- 82 Következésképpen az első jogalapot mint részben elfogadhatatlant és mint részben megalapozatlant el kell utasítani.

A második jogalapról

A felek érvei

- 83 Második jogalapjával a Kendrion azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nyilvánvaló értékelési hibát követett el és megsértette az indokolási kötelezettségét, amikor azzal az indokkal utasította el a késedelmi kamatok fizetése miatt elszenvedett vagyoni kárra irányuló kártérítési kérelmét, hogy a csatlakozó fellebbezés fellebbezője semmiféle bizonyítékot nem adott elő annak alátámasztására, hogy az észszerű időn belüli határozathozatalt meghaladó időszak alatt a késedelmi kamatok összege magasabb volt azon előnyénél, amelyből a késedelmi kamatokkal növelt bírság összegének ezen időszak során való rendelkezésre állása miatt részesülhetett. Egyébiránt a Kendrion azzal érvel, hogy a Törvényszék – azáltal, hogy figyelmen kívül hagyta azon másodlagos kérelmét, hogy az Európai Uniót kötelezzék a Törvényszék által észszerűnek tartott összeg megfizetésére, holott a Törvényszék elegendő információval rendelkezett ahhoz, hogy e tekintetben határozzon – tévesen alkalmazta a jogot.
- 84 Az állítólagosan nyilvánvaló értékelési hibára alapított érvelésének alátámasztására a Kendrion egyrészt az első fokon benyújtott keresetlevelének a 42. és 43. pontjára hivatkozik, amelyek alapján bizonyította, hogy a Bizottság számára 3,56%-os kamatot kellett fizetnie, és hogy ő maga az azon kamatokkal megegyező előnyben részesült, amelyeket az ugyanezen időszak során rendelkezésére álló hitel nyújtására vonatkozó megállapodásban rögzítettek, másrészt pedig e keresetlevél V.3 mellékletére

hivatkozik, amelyben az említett kamatok összegét pontosították. Hasonlóképpen, a csatlakozó fellebbezés fellebbezője az említett keresetlevél 6. és 45. pontjára hivatkozik, amelyek alapján kifejezetten felajánlotta bizonyítékok és igazoló dokumentumok benyújtását. A Törvényszék előtti tárgyaláson a kárt szintén megemlézték.

- 85 Az Európai Unió úgy véli, hogy a Törvényszéknek a bírság összege utáni késedelmi kamatok fizetése címén elszenvedett állítólagos vagyoni kárra vonatkozó értékelése ellen irányuló érveket mint elfogadhatatlanokat, vagy másodlagosan mint megalapozatlanokat el kell utasítani. Ami a másodlagos kérelemre vonatkozó érvelést illeti, az Európai Unió elsődlegesen azt állítja, hogy az ilyen kérelem elfogadhatatlan, másodlagosan pedig, hogy mindenesetre a bírság összege utáni késedelmi kamatok fizetéséhez kapcsolódó vagyoni kárra vonatkozó kártérítési kérelem azzal az indokkal történő elutasításával, hogy a csatlakozó fellebbezés fellebbezője nem bizonyította a hivatkozott kárt, holott arra köteles lett volna, a Törvényszék megalapozottan és kielégítő indokolással utasította el e másodlagos kérelmet is.

A Bírság álláspontja

- 86 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy – amint a Törvényszék a megtámadott ítélet 64. pontjában megjegyezte – bármely kárnak, amelynek megtérítését az Unió szerződésen kívüli felelősségének megállapítása iránti, az EUMSZ 340. cikk második bekezdése alapján előterjesztett kereset keretében kéri, ténylegesnek és biztosnak kell lennie (2017. május 30-i Safa Nicu Sepahan kontra Tanács ítélet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 87 Ebben az összefüggésben meg kell jegyezni, amint a főtanácsnok az indítványának 87. pontjában teszi, hogy amennyiben valamely uniós intézmény intézkedése vagy mulasztása valamely vállalkozás számára bizonyos költségeket keletkeztethet, azonban ugyanakkor bizonyos hasznot is eredményezhet számára, csak akkor tekinthető úgy, hogy az EUMSZ 340. cikk értelmében véve a kár fennáll, ha az ezen intézménynek felrótt magatartásból adódó költségek és haszon nettó különbsége negatív.
- 88 Így, ami azon állítólagos kárt illeti, amely a bírság összege utáni késedelmi kamatoknak az észszerű időn belüli határozathozatal meghaladó időszak során történő fizetéséből ered, valós és biztos kár fennállása csak akkor állapítható meg ténylegesen, ha az ezen időszak során fizetett kamatok magasabbak azon előnynél, amely a csatlakozó fellebbezés fellebbezője számára az említett időszak során azon összeg rendelkezésre állásából származhatott, amely megegyezik a késedelmi kamatokkal növelt bírság összegével.
- 89 Egyébiránt a Bírság pontosította, hogy az Unió szerződésen kívüli felelősségére hivatkozó félnek kell meggyőző bizonyítékokat előterjesztenie mind az általa hivatkozott kár fennállására, mind pedig annak mértékére vonatkozóan (2017. május 30-i Safa Nicu Sepahan kontra Tanács ítélet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 90 Márpedig a jelen ügyben, miután a megtámadott ítélet 76. pontjában megállapította, hogy a T-54/06. sz. ügyben folytatott eljárás során a Kendrion nem fizettette meg sem a bírság összegét, sem a késedelmi kamatok, és így az ezen ügyben folytatott eljárás során a Kendrion rendelkezett az e bírság késedelmi kamatokkal növelt összegének megfelelő összeggel, a Törvényszék a megtámadott ítélet 77. pontjában kimondta, hogy a csatlakozó fellebbezés fellebbezője nem nyújtott be azt alátámasztó bizonyítékokat, hogy a T-54/06. sz. ügyben történő, észszerű időn belüli határozathozatal meghaladó időszak alatt – a később a Bizottság számára fizetett – késedelmi kamatok összege magasabb volt azon előnynél, amelyből a késedelmi kamatokkal növelt bírság összegével megegyező összeg rendelkezésre állása miatt részesülhetett.

- 91 A Törvényszék ezenkívül a megtámadott ítélet 78. pontjában megjegyezte, hogy az ilyen értékelést nem kérdőjelezi meg a csatlakozó fellebbezés fellebbezője által javasolt számítási módszer, amely abban állt volna, hogy az állítólagos kár összegéből vonják le azokat a finanszírozási költségeket, amelyeket az említett fellebbezőnek a bank általi finanszírozás miatt kellett volna viselnie akkor, ha köteles lett volna a bírságot 2010. augusztus 26-án megfizetni. E tekintetben a Törvényszék ezen ítélet 79. pontjában megállapította, hogy a Kendrion egyáltalán nem állítja, és *a fortiori* nem is bizonyítja, hogy a Bizottság által kiszabott bírság összegének megfizetése érdekében arra kényszerült volna, hogy harmadik fél általi finanszírozást vegyen igénybe.
- 92 Ilyen körülmények között, amint a jelen ítélet 86–89. pontjából kitűnik, a Törvényszék egyrészt a megtámadott ítélet 80. pontjában helyesen mondta ki, hogy nem nyert bizonyítást, hogy a T-54/06. sz. ügyben történő, észszerű időn belüli határozathozatalt meghaladó időszak alatt a csatlakozó fellebbezés fellebbezőjét tényleges és biztos kár érte a meg nem fizetett bírság összege utáni késedelmi kamatok fizetésével összefüggésben, másrészt tehát helyesen állapította meg, hogy az emiatt elszenvedett állítólagos kár megtérítése iránti kérelmet el kell utasítani.
- 93 Mindemellett a Kendrion először is azzal érvel, hogy a Törvényszék nyilvánvaló értékelési hibát követett el a megtámadott ítélet 77. és 79. pontjában, amelyek az első fokon benyújtott keresetlevele 42. és 43. pontjához, valamint különösen az e keresetlevélhez csatolt V.3. melléklethez kapcsolódnak.
- 94 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az elferdítésnek nyilvánvalóan ki kell tűnnie az ügy irataiból, anélkül, hogy szükséges lenne a tényállás és a bizonyítékok újbóli értékelése (2016. március 8-i Görögország kontra Bizottság ítélet, C-431/14 P, EU:C:2016:145, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 95 Márpedig a Kendrion állításával ellentétben egyrészt sem az első fokon benyújtott keresetlevele V.3. mellékletében szereplő, azon költségeket bemutató táblázatból, amelyeket a bírság és a kamatok bank általi finanszírozása címén állítólag viselnie kellett volna, ha köteles lett volna a bírságot 2010. augusztus 26-án megfizetni, sem másrészt az első fokon benyújtott keresetlevelének a 45. pontjában szereplő, az említett V.3. mellékletre vonatkozó bizonyítékok benyújtására vonatkozó felajánlásból nem tűnik ki, hogy a megtámadott ítélet 77. és 79. pontjában nyilvánvaló értékelési hibát követett volna el a Törvényszék. Ilyen elemekből kétségtelenül kitűnik, hogy a Kendrion ténylegesen azon előny figyelembevételével számította ki a kárát, amely számára a bírságfizetés hiányából származhatott, amit a Törvényszék végeredményben nem tagadott. Ugyanakkor a Törvényszék ezen ítélet 79. pontjában a tények elferdítése nélkül megállapíthatta, hogy a Kendrion nem bizonyította, hogy köteles volt harmadik fél általi finanszírozáshoz folyamodni a vele szemben kiszabott bírság megfizetése érdekében.
- 96 Másodszor a Kendrion azt állítja, hogy a Törvényszék megsértette az indokolási kötelezettségét azáltal, hogy a megtámadott ítélet 80. pontjában megállapította, hogy el kell utasítani az azon kár megtérítése iránti kérelmét, amely a késedelmi kamatoknak az észszerű időn belül határozathozatalt meghaladó időszak során történő fizetéséhez kapcsolódik.
- 97 Márpedig a Törvényszék által a megtámadott ítélet 76–79. pontjában elfogadott indokolás elegendő ahhoz, hogy a Kendrion számára lehetővé tegye azon indokok megismerését, amelyekre a Törvényszék a késedelmi kamatok címén benyújtott kártérítési kérelmének az elutasítása érdekében támaszkodott, a Bíróság számára pedig azt, hogy elegendő információval rendelkezzen ahhoz, hogy a fellebbezés keretein belül gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét.
- 98 Így a jelen ítélet 80. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően ebből az következik, hogy a megtámadott ítéletben e tekintetben nem sértették meg az indokolási kötelezettséget.

- 99 Harmadszor a Kendrion azt kifogásolja, hogy a Törvényszék – azáltal, hogy figyelmen kívül hagyta azon másodlagos kérelmét, hogy az Európai Uniót kötelezzék a Törvényszék által észszerűnek tartott összeg megfizetésére, holott a Törvényszék elegendő információval rendelkezett ahhoz, hogy e tekintetben határozzon – tévesen alkalmazta a jogot.
- 100 Márpedig egyrészt a megtámadott ítélet 80. pontjának és különösen a Törvényszék által a késedelmi kamatok fizetése címén valós és biztos kár fennállásának a hiányára vonatkozóan tett megállapítás fényében, másrészt pedig a megtámadott ítélet 35. és 36. pontjában hivatkozott azon ítélkezési gyakorlat fényében, amely szerint, amennyiben az Unió szerződésen kívüli felelősségének megállapítására vonatkozó feltételek egyike nem teljesül, a keresetet teljes egészében el kell utasítani anélkül, hogy szükséges lenne a többi feltételt megvizsgálni (lásd többek között: 1999. október 14-i Atlanta kontra Európai Közösség ítélet, C-104/97 P, EU:C:1999:498, 65. pont), a megtámadott ítéletből kitűnik, hogy a Törvényszék az említett kamatok fizetéséhez kapcsolódó mindenféle kártérítési kérelmet elutasított.
- 101 Ilyen körülmények között a Kendrion által az e jogalap keretében előadott érvelés minden alapot nélkülöz.
- 102 Következésképpen a második jogalapot mint megalapozatlant teljes egészében el kell utasítani.

A negyedik jogalapról

A felek érvei

- 103 Negyedik jogalapjával a Kendrion azzal érvel, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztásából eredő nem vagyoni kár címén kért kártérítés meghatározása során. Konkrétan, a Törvényszék – azáltal, hogy e címen 6000 eurós szimbolikus kártérítést ítelt meg neki a bírság összegének 5%-ával megegyező kártérítés helyett – megsértette a Kendrionnak az EJEE 41. cikke értelmében vett, méltányos elégtételhez való jogát, és ezért a Charta 47. cikkének értelmében vett, hatékony jogorvoslathoz való jogát. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE 41. cikkére vonatkozó ítélkezési gyakorlata azon megoldással összefüggésben, amelyre a Bíróság az 1998. december 17-i Baustahlgewebe kontra Bizottság ítéletben (C-185/95 P, EU:C:1998:608) jutott, alátámasztja ezen érvelést.
- 104 Másodlagosan a Kendrion azt kéri, hogy a Bíróság maga állapítsa meg méltányosan azon összeget, amely az észszerű időn belüli határozathozatalhoz való alapvető jog valamely uniós intézmény általi megsértéséért számára méltányos kártérítés címén nyújtható, vagy az ügyet utalja vissza a Törvényszék elé.
- 105 Az Európai Unió elsődlegesen úgy véli, hogy e jogalap elfogadhatatlan, és mindenesetre megalapozatlan.

A Bíróság álláspontja

- 106 Először is meg kell állapítani, amint a főtanácsnok az indítványának 127. pontjában teszi, hogy az 1998. december 17-i Baustahlgewebe kontra Bizottság ítéletből (C-185/95 P, EU:C:1998:608) adódó ítélkezési gyakorlatot, amelyre a Kendrion támaszkodik annak kiemelése érdekében, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a nem vagyoni kár meghatározása során, és annak érdekében, hogy kártérítési kérelmét a bírság összege 5%-ának megfelelő összegre alapítsa, a Bíróság módosította (lásd ebben az értelemben: 2013. november 26-i Kendrion kontra Bizottság ítélet, C-50/12 P, EU:C:2013:771, 77–

108. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), és ezért az már nem releváns az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztásával okozott nem vagyoni kár EUMSZ 340. cikk címén történő megtérítésének a meghatározásához.
- 107 Ilyen körülmények között el kell utasítani a Kendrion érvelését annyiban, amennyiben az arra irányul, hogy vitassa a kiszabott bírság 5%-ának megfelelő összeg számára való megítélésének Törvényszék általi megtagadását, és hogy elérje azt, hogy a Bíróság ilyen összeget ítéljen meg számára.
- 108 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a csatlakozó fellebbezés fellebbezőjének állításával ellentétben, figyelembe véve a nem vagyoni károk jellegét, az olyan kártérítés, mint amelyről szó van, az ilyen károk megtérítése céljából az EUMSZ 340. cikk értelmében vett megfelelő jóvátételnek minősülhet (lásd ebben az értelemben: 1979. június 14-i V. kontra Bizottság ítélet, 18/78, EU:C:1979:154, 19. pont), és így az említett fellebbező nem hivatkozhat a Charta 47. cikke értelmében vett, hatékony jogorvoslathoz való jogára.
- 109 Mivel, amint a jelen ítélet 6. pontjából kitűnik, az EJEE 41. cikke nem felel meg a Charta 47. cikkének, a megtámadott ítélet 135. pontjában szereplő értékelést mindenesetre nem kérdőjelezheti meg az Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE 41. cikkekre vonatkozó ítélkezési gyakorlata.
- 110 Végül emlékeztetni kell arra, hogy a kártérítési keresetek különös összefüggésében a Bíróság több alkalommal megállapította, hogy ha a Törvényszék megállapította valamely kár fennállását, akkor a kérelem korlátain belül kizárólag a Törvényszék rendelkezik hatáskörrel a kártérítés módjának és mértékének megállapítására. Mindazonáltal ahhoz, hogy a Bíróság bírósági felülvizsgálatot gyakorolhasson a Törvényszék ítéletei felett, azokat megfelelően kell indokolni, és azoknak – valamely kár értékelését illetően – meg kell jelölniük az elfogadott összeg meghatározása céljából figyelembe vett kritériumokat (2017. május 30-i Safa Nicu Sepahan kontra Tanács ítélet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, 50. és 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 111 Márpedig, amint a főtanácsnok az indítványának 124. pontjában megjegyezte, a Törvényszék a megtámadott ítélet 117–128. pontjában kielégítően bemutatta azokat az indokokat, amelyek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a nem vagyoni kárnak a csatlakozó fellebbezés fellebbezője által említett egyes tételeit ez utóbbi kellőképpen bizonyította, míg más tételeket nem. Ezt követően a megtámadott ítélet 129. pontjában a Törvényszék megjegyezte, hogy a jelen ügy körülményei között a megállapított nem vagyoni kárt, vagyis az amiatt elszenvedett kárt, hogy a T-54/06. sz. ügyben folytatott eljárás során az említett fellebbező elhúzódó bizonytalan helyzetbe került, nem orvosolhatja teljes mértékben az észszerű időn belüli határozathozatal elmulasztásának megállapítása. Végül a megtámadott ítélet 130–134. pontjában a Törvényszék bemutatta azokat a kritériumokat, amelyeket a kártérítés összegének a meghatározásához figyelembe vett.
- 112 Következésképpen a Törvényszéknek nem róható fel, hogy tévesen alkalmazta a jogot annak a megtámadott ítélet 135. pontjában való megállapításával, hogy a csatlakozó fellebbezés fellebbezőjének megítélt 6000 eurós kártérítés megfelelően orvosolja az általa amiatt elszenvedett kárt, hogy a T-54/06. sz. ügyben folytatott eljárás során elhúzódó bizonytalan helyzetbe került.
- 113 Ennélfogva a negyedik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 114 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy a csatlakozó fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

A Törvényszékhez benyújtott keresetről

- 115 Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 61. cikke első bekezdésének megfelelően, ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság a Törvényszék határozatát hatályon kívül helyezi. Ha a per állása megengedi, az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti, illetve határozathozatalra visszautalhatja a Törvényszékhez.
- 116 A jelen ügyben a Bíróság azon a véleményen van, hogy a Kendrion által a Törvényszék előtt indított kártérítési keresetről érdemben kell határozni annyiban, amennyiben az a bankgarancia-költségeknek a T-54/06. sz. ügy keretében történő, észszerű időn belüli határozathozatalon túli fizetése miatt állítólagosan elszenvedett kár megtérítésére irányul.
- 117 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az Unió EUMSZ 340. cikk második bekezdése szerinti szerződésen kívüli felelősségének megállapításához több feltétel együttes teljesülése szükséges, nevezetesen az uniós intézménnyel szemben kifogásolt magatartás jogellenessége, a kár tényleges jellege, valamint az intézmény magatartása és a hivatkozott kár közötti okozati összefüggés fennállása (2016. szeptember 20-i Ledra Advertising és társai kontra Bizottság és EKB ítélet, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 118 Amint a Törvényszék a megtámadott ítélet 36. pontjában emlékeztetett, amennyiben e feltételek egyike nem teljesül, a keresetet teljes egészében el kell utasítani anélkül, hogy szükséges lenne az Unió szerződésen kívüli felelősségére vonatkozó többi feltételt megvizsgálni (1999. október 14-i Atlanta kontra Európai Közöség ítélet, C-104/97 P, EU:C:1999:498, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezenkívül az uniós bíróság nem köteles e feltételeket egy adott sorrendben vizsgálni (2010. március 18-i Trubowest Handel és Makarov kontra Tanács és Bizottság ítélet, C-419/08 P, EU:C:2010:147, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 119 A jelen ítélet 52–62. pontjában bemutatott okokból el kell utasítani a Kendrion által a Törvényszék előtt indított kártérítési keresetet annyiban, amennyiben az a bankgarancia-költségeknek a T-54/06. sz. ügy keretében történő, észszerű időn belüli határozathozatalon túli fizetéséből álló vagyoni kár megtérítésére irányul.

A költségekről

- 120 A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikke (2) bekezdésének megfelelően, ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről.
- 121 E szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése szerint, amely az említett szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazandó, a Bíróság a pereszes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte.
- 122 Mivel a Kendrion pereszes lett, az Európai Unió kérelmének megfelelően kötelezni kell a saját költségein felül az Európai Unió részéről a jelen fellebbezés keretében felmerült valamennyi költség viselésére.
- 123 Az eljárási szabályzat 138. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Unió és a Kendrion viselik az elsőfokú eljárással kapcsolatban felmerült saját költségeiket.
- 124 Az eljárási szabályzat 140. cikkének (1) bekezdése szerint, amely e szabályzat 184. cikkének (1) bekezdése értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazandó, az eljárásba beavatkozó tagállamok és intézmények maguk viselik saját költségeiket. Egyébiránt az eljárási szabályzat 184. cikkének

(4) bekezdése alapján, ha nem az elsőfokú eljárásban beavatkozó fél terjesztette elő a fellebbezést, a beavatkozó felet csak akkor lehet a saját költségeinek a viselésére kötelezni, ha részt vett a Bíróság előtti eljárás írásbeli vagy szóbeli szakaszában.

¹²⁵ A Bizottság, amely az elsőfokú eljárásban beavatkozó félként vett részt, és amely részt vett a fellebbezési eljárás írásbeli szakaszában, maga viseli mind az elsőfokú eljárással, mind jelen fellebbezéssel összefüggésben felmerült saját költségeit.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A Bíróság az Európai Unió Törvényszékének 2017. február 1-jei Kendrion kontra Európai Unió ítélete (T-479/14, EU:T:2017:48) rendelkező részének 1) pontját hatályon kívül helyezi.**
- 2) A Bíróság a Kendrion NV által benyújtott csatlakozó fellebbezést elutasítja.**
- 3) A Bíróság a Kendrion NV által indított kártérítési keresetet elutasítja annyiban, amennyiben az a bankgarancia-költségeknek a 2011. november 16-i Kendrion kontra Bizottság ítélet (T-54/06, nem tették közzé, EU:T:2011:667) alapjául szolgáló ügyben történő, észszerű időn belüli határozathozatalon túli fizetéséből álló vagyoni kár megtérítésére irányul.**
- 4) A Bíróság a Kendrion NV-t kötelezi a saját költségein felül az Európai Unió Bírósága által képviselt Európai Unió részéről a jelen fellebbezés keretében felmerült valamennyi költségnek, valamint az elsőfokú eljárással összefüggésben felmerült saját költségeinek a viselésére.**
- 5) Az Európai Unió Bírósága által képviselt Európai Unió maga viseli az elsőfokú eljárással összefüggésben felmerült saját költségeit.**
- 6) Az Európai Bizottság maga viseli mind az elsőfokú eljárással, mind a jelen fellebbezéssel összefüggésben felmerült saját költségeit.**

Aláírások

i — A jelen szöveg 34., 38., 39., 41., 59., 86., 87. és 115. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.